

XALQ OG'ZAKI IJODINI O'RGANISHNING AHAMIYATI

Xurramova Dilrabo Alisher qizi

Mustaqil O'zbekiston taraqqiyotining hozirgi davrida yosh avlodni xilma-xil shakllardagi ma'naviy tajovuzlardan saqlash uchun buzg'unchi g'oyalarga qarshi bunyodkorlik, yaratuvchilik, insonparvarlik g'oyalari ila kurashish zarurki, bu borada milliy qadriyatlarga tayanish, o'zbek xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanish ma'naviy qiyofamizni va o'zligimizni asrashga yordam beradi. Birinchi Prezidentimiz I.A.Karimov ta'kidlaganidek, «Biz xalqimizning dunyoda hech kimdan kam bo'lmasligi, farzandlarimizning bizdan ko'ra kuchli, bilimli, dono va albatta baxtli bo'lib yashashi uchun bor kuch va imkoniyatlarimizni safarbar etayotgan ekanmiz, bu borada ma'naviy tarbiya masalasi, hech shubhasiz, beqiyos ahamiyat kasb etadi. Agar biz bu masalada hushyorlik va sezgirligimizni, qat'iyat va mas'uliyatimizni yo'qotsak, bu o'ta muhim ishni o'z holiga, o'zibo'larchilikka tashlab qo'yadigan bo'lsak, muqaddas qadriyatlarimizga yo'g'rilgan va ulardan oziqlangan ma'naviyatimizdan, tarixiy xotiramizdan ayrilib, oxir-oqibatda o'zimiz intilgan umumbashariy taraqqiyot yo'lidan chetga chiqib qolishimiz mumkin»ligi xalq og'zaki ijodi namunalari tahlili orqali o'quvchilarda milliy qadriyatlarni shakllantirish muammosining dolzarbligini belgilaydi. Adabiy ta'lim boshqa ta'lim shakllaridan bunday imkoniyat doirasining kengligi bilan ajralib turadi. O'quvchi fikrlash orqali o'zi ko'rgan, idrok etgan, sezgan, tasavvur qilgan narsa va hodisalarning to'g'riligi, aniqligi, haqiqatligi yuzasidan muayyan tushunchaga ega bo'ladi. Mulohaza yuritib, so'ng o'z munosabatini bayon qiladi. Ana shu fikrlash jarayonida o'quvchi o'zi egallagan bilim, ko'nikma va malakaga tayanib so'z yuritadi. Xalq og'zaki ijodi namunalarini o'qib o'rganish va tahlil qilish jarayonida shunday ko'nikma va malakalarni tarkib toptirish, yanada takomillashtirish ko'zda tutiladi. Uni mustaqil o'qib o'rganish alohida ahamiyatga ega. Mustaqil ta'lim talabalarning nazariy bilimlarini mustahkamlashga mavzularni tushunishg qobiliyatini maksimal darajada rivojlanishiga, umumiy dunyoqarashlini kengaytirishga yordam beradi.

Mutaxassislar tayyorlash tizimini tubdan qayta qurishda, o'quv-tarbiya jarayonining ahamiyatini oshirishda talabalarning mustaqil ishlari muhim o'rin egallaydi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mustaqil ishlar deganda shunday o'quv faoliyati tushuniladiki, unda bilimlar egallanishi bilan birga, ko'nikmalar shakllantirish ham mustaqil tashkil etilishi ta'minlanadi

Inson tafakkuri uning ruhiyati bilan chambarchas bog'liqlikda harakat qiladi. O'quvchi ruhiyati boy, dunyoqarashi keng, bilimi chuqur bo'lsa, fikrlari ham, mulohazalari ham asosli, mantiqli bo'ladi. Xalq og'zaki ijodi namunalarini o'qitish va tahlil qilishdan ko'zlanuvchi metodik maqsadlardan eng muhimi o'quvchini mustaqil

fikrlash, mantiqiy mulohaza yuritishga o'rgatish, ravon so'zlash, tafakkur shakllariga tayanib hayot hodisalari zamiridagi ma'nolarni anglab olishga o'rgatish, kulgu yo o'and-nasihatlar ortiga yashiringan haqiqatlar mohiyatini tushunib, xulosa chiqarishga yo'llashdir. Bolaning fikrlashi va ilm olishga intilishi o'zaro uzviy aloqadorlikdagi jarayondir. Xalq og'zaki ijodi namunalarini o'qitish va tahlil qilish jarayonida xalq yaratgan qahramonlarning xatti-harakatlari, fe'l-atvori, ruhiy olamga munosabat bildirishi o'quvchini fikrlashga yo'naltiradi. Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev: "Bolalarimizni birovlarining qo'liga berib qo'ymasdan, ularni o'zimiz tarbiyalashimiz lozim... Bu vazifalarni amalga oshirishda biz asrlar mobaynida shakllangan milliy an'analarimizga, ajdodlarimizning boy merosiga tayanamiz" deb ta'kidlaydilar. Xalq og'zaki ijodi asarlari tahlili ajdodlarimizning yosh avlodni barkamol kishilar qilib voyaga yetkazish borasidagi qadimiy va ilg'or an'analarini muhim bir qadamdir. Zero, «Oldimizda mustaqil buyuk davlat qurishdek murakkab va sharaflil vazifa turgan bir paytda bu ma'naviy qadriyatlarning ahamiyati ming karra ortdi. Nega deganda, har qanday ulug' maqsadlarga yetishish, yangi jamiyat, farovon turmush qurish, inson zotiga munosib go'zal hayot barpo etish, avvalo shu jamiyat a'zolari bo'lgan komil odamlarga, kelajak barkamol avlodiga bog'liqdir. Shu boisdan ham hozirgi kunda, xalqimiz, farzandlarimiz iqbolini o'ylab, qattiq bel bog'lab mehnat qilayotgan ma'suliyatli bir davrda mazkur tushunchalar yanada teran ma'no kasb etadi». Aslida avlod-ajdodlarimiz ham farzandlarni umumbashariy tuyg'ular, milliy qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalash maqsadida folklor asarlarining yuksak ma'naviy qudratidan samarali foydalanib kelishgan. Xalq og'zaki ijodi badiiy tafakkur taraqqiyotining barcha bosqichlarida yaratilgan eng ilg'or va hayotbaxsh an'analarni o'zida mujassamlashtirgan ma'naviyat sarchashmasidir. Ana shu ma'naviy merosning eng qadimiy qatlamiga xos milliy qadriyatlar tizimida inson ma'naviy kamoloti bilan bog'liq urf-odatlar, an'analar alohida o'rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt taraqqiyoti va farovonligining garovi // "Xalq so'zi" // 2016- yil 8 –dekabr
2. Каримов. И.А. Баркамол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. Тошкент: Шарқ, 1997.
3. Jumanazarova D. Ma'naviy-axloqiy tarbiya va xalq dostonlari. T.: Fan, 2008.